

MASTER
MÉTIER DE L'ÉDUCATION, DE L'ENSEIGNEMENT ET DE LA FORMATION

Mention	Parcours
Premier degré	Bilingue
Site de formation :	Inspe de Montauban

MÉMOIRE

Las palancas que favorizan l'intercomprension entre las lengas.

VIGUIER Angélique

Directeur-trice de mémoire (en précisant le statut)	Co-directeur-trice de mémoire (en précisant le statut)
Pierre Escudé, PU occitan	
Membres du jury de soutenance : (en précisant le statut)	
- Pierre Escudé, PU occitan	
Remis le 16/06/2020	Soutenu le 24/06/2020

Las palancas que favorizan l'intercompreneson entre las lengas

SOMARI :

1) Introduccion :	3
2) Problematica :	8
3) Las recèrcas :	10
a) Contèxt escolar	11
b) Lo protocòl de recèrca :	11
4) Descripcion e analisi de las situacions	12
a) Las sciéncias : la Luna	12
b) La poesia : l'agrifol	15
c) Las palancas de Daidièr Agar	16
d) Los mots espleches	24
e) EURO-MANIA de Pierre Escudé	33
5) Lo trabalh de las palancas (occitan-francés) en classa bilingüa : ..	37
6) Conclusion :	41
7) Mercejaments :	44
8) Bibliografia e sitografia :	45

Las palancas que favorizan l'intercompreneson entre las lengas

1) Introduccion :

Las lengas que nos enròdan, permeton dins lo mond entièr de comunicar, d'escambiar, de se far comprene, de colaborar... Son portairas d'una granda riquesa, tant al nivèl istoric, perque cada idiòma a sa pròpia istòria, a sa pròpia cultura, coma al nivèl de son utilitat. Foguèron un dels elements indispensables per la bastison de nòstra societat e subretot per la nòstra identitat. D'unes païses an fach la causida de preservar las lengas que los caracterizan o que caracterizan una partida de lor territòri.

Nos podèm mainar malurosament que la politica lingüistica d'Euròpa es fòrça paura. Es demorada majoritàriament sul modèl del sègle darrièr ont i aviá una politica estricta e restrictiva cap a las lengas regionalas. I aviá, en efiech, aquesta idèa ont dins cada estat i deviá aver una sola lenga. Aital, pendent la 3èna Republica, l'Estat francés instaurèt una politica de repression per ensajar d'uniformizar lo país e d'aver una sola lenga representativa. Mas dempuèi las annadas 40, un cambiament de vejaire cap a las lengas localas s'opèra pauc a pauc. Aital, las lengas regionalas fan lor retorn e constituïsson alavètz una menaça fàcia a l'unitat de la nacion. Mas, cal aver en cap coma nos ditz Pèire Escudé et Pèire Janin (2010):

...le monolinguisme constitue de fait une anomalie, une marginalité. Les espaces langagiers du monde sont multilingues, les couches d'intercompréhension nombreuses, et les compétences passives, intuitives ou réelles et actives, fort développées.¹

En França, avèm l'escasença d'aver quelques lengas qu'an subreviscudas malgrat l'objectiu d'uniformizar la lenga de la nacion. En efiech podèm encara ausir de breton, de flamenc, d'alsacian, de basc... e subretot

---

¹ ESCUDÉ, Pierre, JANIN, Pierre. *Le point sur l'intercompréhension, clé du plurilinguisme*. Paris : CLE International, 2010. Didactique des langues p.14.

d'occitan. Efectivament, la lenga occitana compren sièis dialectes (lo lengadocian, lo provençal, lo gascon, lo lemosin, l'auvernhat e lo vivaro-alpin) parlats dins gaireben tot lo sud de França. Fa alavètz partida integranta de la cultura francesa e es dins aqueste encastre que se desvolopèt de classas dichas « bilingüas » que preservan aqueste idiòma. L'ensenhament bilingüe es un sistèm ont doas lengas son dispensadas en paritat orària. Las personas bilingüas pòdon en mai de sa lenga mairala emplegar una altra lenga dins totas las circonstàncias amb tan de benaise coma d'eficacitat.

Aital, en França avèm la possibilitat d'inscriure nòstres mainatges dins aquestas classas tre la mairala mejana seccion. Aqueste dispositiu bilingüe es disponible dins d'unes establiments dusca a la fin del collègi mas d'autres classas prepausan l'aprendissatge de l'occitan en opcion dusca en Master. Sabèm que lo contact amb una lenga lo mai lèu possible permet de l'integrar mai aisidament. En efiech, lo psicolingüista Gilbert Dalgalian nos explica en que l'aprendissatge d'una lenga abans los 7 ans d'un dròlle es determinant : L'aprendissatge aborriu a una valor formatritz mai prigonda, mai duradissa e mai rica. Gràcia a las interaccions amb l'entorn del dròlle, a sas pècas e sas capitadas, de ligams sinaptics se botan en plaça. Lo fach d'aprene una lenga aprèp sèt ans, inconscientament lo dròlle va far una destorn per sa lenga mairala quand va ensajar de parlar dins la lenga nòva.²

Malurosament, aprèp los 7 ans, se bota en plaça un lengatge « tardiu » ont las doas lengas an pas lo meteis estatut perque foguèron pas apresas al meteis moment. La primièra apareisserà mai naturalament, mentre que la segonda serà mai artificiala ont i aurà un passatge dins la lenga mairala abans de l'utilizar.

Aital, se l'escolan es botat en contact d'ora amb la lenga 2 son aprendissatge serà mai aisit e aquela experiéncia aboriva permet tanben una dubertura a las

---

² DALGALIAN, Gilbert. *Entretien avec le professeur Dalgalian : le point de vue d'un psycho-linguiste*. Entretien realizat per AGAR Didier e ESCUDÉ Pierre. Académie de Toulouse - IUFM Midi-Pyrénées, 2009.

autras lengas futuras :

On constate que les enfants qui ont commencé très tôt l'apprentissage d'une langue étrangère et qui,[...], en ont assez bien acquis les fondements, possèdent, comparés aux autres, une facilité beaucoup plus grande pour en apprendre une nouvelle le moment venu.³

Es reconegut que l'occitan pòt portar d'indicacions, èsser una adjuda dins la mestresa de la lenga francesa. Efectivament, quand las lengas son apresas dins una environa favorabla (cal un environament portaire per que los dròlles aprengan gràcia a las relacions entre lo mitan escolar e lors experiéncias del mond exterior), los escolans desvolopan una « consciéncia metalingüística » :

La comparaison entre les structures de la langue maternelle et celles de la langue étrangère développe ce qu'on appelle la conscience métalinguistique et ceci est d'une importance capitale. En effet, pour acquérir les habiletés linguistiques de base, spécialement celles qui sont produites culturellement comme la lecture et l'écriture, il faut un certain niveau de développement de la conscience métalinguistique. [...] C'est la capacité à réfléchir consciemment sur la langue, à la dominer consciemment.⁴

L'escolan pren alavètz de mai en mai consciéncia d'aquestas doas lengas en las manipulants tant a l'oral coma a l'escrich e compren lor fonccionament. Va doncas desgatjar de regularitats que van èsser diferentas o comunas entre los dos idiòmas. Aquestas regularitats van èsser beneficas per lor mestresa.

Aital, es necessari de botar en plaça e d'expandir aquesta « educacion lingüística » ont los escolans pòdon passar « de l'intuitif (les enfants ont l'intuition des ressemblances / différences) à l'explicite »⁵.

Dins mantuns esperits i a la peur del « mescladís de las lengas » per aquò, sovent los ensenhaires desclausonan las lengas sens far de ligam entre elas per evitar totas confusions. Mas en realitat lo fach de far apèl a las

---

³ HAGEGE, Claude. *L'enfant aux deux langues*. Paris : Odile Jacob, 2005. Psycholinguistique. P.80/81.

⁴ TITONE, Renzo. *Revue Reflet*, n°25. 1989. Citacion disponibla dins lo libre de DUVERGER, Jean en collaboracion amb MAILLARD, Jean-Pierre. *L'enseignement bilingue aujourd'hui*. Cher : Albin Michel, 1996. Bibliothèque Richaudeau p.20.

⁵ DUVERGER, Jean en collaboracion amb MAILLARD, Jean-Pierre. *L'enseignement bilingue aujourd'hui*. Cher : Albin Michel, 1996. Bibliothèque Richaudeau p.49.

coneissenças sus d'autres idiòmas favoriza lo desvolopament de las competéncias metalingüísticas e tanben l'autonomia de l'aprenent. Las interferéncias presentas entre las doas lengas pròban que l'escolan es actiu dins son processús d'aprendissatge. Apareisson coma d'errors que devon èsser identificadas e tractadas, mercé a de sesilhas especificas per far un trabalh aprigondit que permet de despassar aquestas errors.

D'unes individús pensan que lo mescladís de doas lengas es lo signe que l'aprenent mestreja pas las lengas e an paur qu'aquesta mescla venga duradissa :

On appelle ce phénomène le code switching où les langues se mélangent à l'intérieur d'une phrases. On peut entendre ceci de la bouche des petites bilingues français-allemand :

« Non, das ist ein cadeau. »

« Non, da un cheval. »

[...] Face à cette situation, les parents diminuent ou évitent la pratique de l'une des langues, en général la langue minoritaire, craignant que cette pratique du langage indifférenciée se prolonge et porte préjudice au développement intellectuel et langagier de l'enfant, et, plus tard, à la réussite scolaire.

Pourtant ,[...] c'est le signe d'une excellente maîtrise des deux langues.⁶

Malurosament, sabèm que d'unes parents e d'autres personas an un imatge de l'aprendissatge de doas lengas en simultanèu fòrça naif. Efectivament, s'imaginan que lo cervèl foncciona coma un balon plan emplenat pels individús diches monolingües e pels bilingües i auriá dos balons a mitat emplenats. La segonda lenga se melhorariá al detriment de la primièra, ont coma lo ditz Dominique Delasalle :

“« Cummins » donne à ces conceptions naïves le nom de « Separate underlying proficiency model ». Les deux langues fonctionneraient séparément, sans transfert, et restreintes chacune à un espace limité.”⁷

En realitat, i a pro d'espaci per mantunas lengas (una, doas, tres e mai) e

⁶ BIJELJAC-BABIC, Ranka. *L'enfant bilingue : de la petite enfance à l'école*. Paris : Odile Jacob, 2017. Linguistique. p.100/101.

⁷ DELASALLE, Dominique. *L'apprentissage des langues à l'école, diversité des pratiques*. Tome 1. Paris ; Budapest ; Kinshasa etc, 2006, cop. 2005. Recherches et innovations sur et pour des enseignants et des formateurs. p.54/55.

aqueles an una accion sus las autras, perque l'espaci es pas barrat e comunican entre elas.

Aital, l'occitan e lo francés son complementaris e provòcan pas necessàriament una subrecarga cognitiva pels dròlles perque se completan, permeton als aprenents de consolidar la lenga 1 e pòt afortir de coneissenças abordadas en lenga 1. Coma l'explica Dominique Delasalle dins son libre « L'apprentissage des langues à l'école : diversité des pratiques » e Danièle Moore dins « Plurilinguisme et école » :

Swain (1972) a montré comment l'acquisition simultanée de deux langues ne diffère ni au niveau de l'ordre d'acquisition ni au niveau des processus, de l'acquisition d'une seule langue. Ce qui veut dire que tout se passe pour les deux langues comme si l'enfant n'en apprenait qu'une. Elle en conclut que le bilinguisme est la première langue de l'enfant, qu'un seul système linguistique, sous-tend les deux langues du bilinguisme. Cummins (1976-1978) confirmera ces résultats.⁸

Le développement des concepts est favorisé lorsque celui-ci se fait par le biais de deux langues, qui en facilitent l'abstraction et la généralisation, et en permettent l'enrichissement :

«[...] la coexistence de deux langues dans un même mouvement alternatif de construction de concepts, non seulement peut contribuer à enrichir ces derniers et à les autonomiser par rapport aux mots, mais en outre est de nature à favoriser une certaine prise de distance réflexive et constructive par rapport à telle ou telle des langues activées »(Coste & Pasquier, 1992 : 16)⁹

Es doncas essencial de plan prene en compte l'environa de l'escolan quand apren una lenga. En efiech, coma l'avèm ja vist, es fòrça important d'aver un rodòl portaire ont la lenga apresada per l'escolan se tòrna trobar dins lo monde exterior ont creis :

« **l'approche plurilingue** met l'accent sur le fait que, au fur et à mesure que l'expérience langagière d'un individu dans son contexte culturel s'étend de la langue familiale à celle du groupe social puis à celle d'autres groupes [...] il/elle ne classe pas ces langues et ces cultures dans des compartiments séparés mais construit plutôt une compétence communicative à laquelle contribuent toute connaissance et toute

⁸ DELASALLE, Dominique. *L'apprentissage des langues à l'école, diversité des pratiques*. Tome 1. Paris ; Budapest ; Kinshasa etc, 2006, cop. 2005. Recherches et innovations sur et pour des enseignants et des formateurs. p.51

⁹ COSTE, Daniel. & PASQUIER, Auguste. (1992). *Principes et méthodologie. Langues et Savoirs, Due lingue per sapere. Matériaux pour un apprentissage bilingue à L'école primaire de la Vallée d'Aoste*. Supplément à l'École valdôtaine 14, Assessorat de l'Instruction Publique, Aoste en çò de MOORE, Danièle. *Plurilinguismes et école*. Paris : Didier , copyright 2006. Langues et apprentissage des langues. p.214

expérience des langues et dans laquelle les langues sont en corrélation et interagissent. »¹⁰

« Une langue présente dans l'environnement socioculturel de l'enfant, ou, plus encore, dans le patrimoine linguistique de la famille ou de la région où il est né impose tout à fait naturellement sa nécessité comme langue seconde si une autre est première. Cette nécessité est beaucoup plus évidente, du fait des racines culturelles à quoi elle s'alimente, que celle des langues qui, fussent-elles de vaste diffusion internationale, sont étrangères à la culture environnante. »¹¹

Aital, per permetre a nòstres dròlles d'assimilar de lengas dins de condicions favorablas, cal far mèfi a l'environa en prenent compte de las lengas localas e se servir d'aquestas lengas per afortir la lenga 1. Cal totjorn gardar en cap que son en ligason de contunh, que cal trabalhar sus lora comunicacion per melhor las consolidar e per permetre als dròlles de las esplechar al maximum.

2) Problematica :

Mercé a mos estagis e a ma formacion al master 1 MEEF a l'ESPE de Montalban, ai pogut veire d'unes espleches occitans qu'ajudan los dròlles dins la mestresa de la lenga francesa.

Alavètz, quines son los espleches que podèm botar en plaça per favorizar l'intercompreneson entre las lengas ?

L'intercompreneson permet finalament de far emergir las similituds d'una lenga a l'autra. Es damatge de pas s'ajudar dels dialectes per comprene lo sens d'un mot, coma lo ditz BUISSON Ferdinand, dins lo *Dictionnaire de pédagogie et d'instruction primaire* en 1882 :

On se borne encore à étudier la langue française en elle-même ou tout au moins à la comparer à sa mère, la langue latine, sans la rapprocher de ses langues sœurs : l'italien, l'espagnol, le provençal. Cependant, si nous sommes une fois persuadés [...] que l'enseignement doit de nos jours être non pas dogmatique mais expérimental, nous

¹⁰ CECL, Le Cadre Européen Commun de Référence pour les langues - Langue, plurilinguisme (consultat lo 07/04/2020), Disponible sul siti web : http://cecl.natalim33.free.fr/Langue_plurilinguisme.htm.

¹¹ HAGEGE, Claude. L'enfant aux deux langues. Paris : Odile Jacob, 2005. Psycholinguistique. p.83.

nous convainçons que les exemples tirés des autres langues romanes peuvent nous être d'une aide journalière dans les démonstrations que nous avons à faire au sujet de la langue française.¹²

L'intercompreneson pot èsser un grand atot per l'enrichiment lexical de sa lenga mairala. En efiech, existís de mots similaris dins de lengas de la meteissa familha, coma dins las lengas romanicas ont « òme » sembla a « homme » (en francés), « hombre » (en espanhòl), « home » (en catalan), « homem » (en portugués), « uomo » (en italian) e « om » (en romanés).

En mai d'aquò, l'intercompreneson pòt permetre un alargament de son vocabulari perque d'unes tèrmes fòrça emplegats dins una lenga pòdon èsser mai rares mas tojorn emplegats coma o ditz Hugues Sheeren :

Le mot espagnol « prohibido » qui correspond à « interdit » en français peut faire découvrir à un(e) jeune francophone la signification du verbe « prohiber », assez rare.¹³

Aital, nos podèm mainar que quand sèm dins un autre país fin finala la compreneson d'una outra lenga se pòt far aisidament se aperten a la meteissa familha que la nòstra, coma lo ditz Joan Jaurès :

J'ai été frappé de voir, au cours de mon voyage à travers les pays latins que, en combinant le français et le languedocien, et par une certaine habitude des analogies, je comprenais en très peu de jours le portugais et l'espagnol. Si, par la comparaison du français et du languedocien, ou du provençal, les enfants du peuple, dans tout le Midi de la France, apprenaient à trouver le même mot sous deux formes un peu différentes, ils auraient bientôt en main la clef qui leur ouvrirait, sans grands efforts, l'italien, le catalan, l'espagnol, le portugais. Et ils se sentiraient en harmonie naturelle, en communication aisée avec ce vaste monde des races latines, qui aujourd'hui, dans l'Europe méridionale et dans l'Amérique du Sud, développe tant de forces et d'audacieuses espérances. Pour l'expansion économique comme pour l'agrandissement intellectuel de la France du Midi, il y a là un problème de la plus haute importance, et sur lequel je me permets d'appeler l'attention des instituteurs.¹⁴

¹² CAIRN.INFO, *L'intercompréhension entre langues romanes, levier d'un dialogue interculturel respectueux de la diversité linguistique*, Gaid Evenou, dans *Hermès, La Revue* 2016/2 (n° 75), pages 68 à 77 (consultat lo 14/04/2019). Disponible sul siti web :

<https://www.cairn.info/revue-hermes-la-revue-2016-2-page-68.htm#no1>

¹³ OpenEdition, *Lengas, L'intercompréhension : un nouveau souffle pour les langues romanes minoritaires et pour les dialectes ?*, Hugues Sheeren (consultat lo 26/03/2019). Disponible sul siti web : <https://journals.openedition.org/lengas/1060?lang=en>

¹⁴ JAURES, Jean. *Revue de l'Enseignement Primaire*, 15 octobre 1911 (consultat lo 14/04/2019). Disponible sul siti web :

<http://www.culture.gouv.fr/content/download/145724/1570556/version/1/file/Intercomprehension-2016.pdf>

Constatam doncas qu'es important de se servir de las autras lengas per poder melhor comprene lo sens dels mots e far de ligams mai solides/prigonds dins las coneissenças de l'aprenent.

3) Las recèrcas :

Dins aquesta partida vou ensajar de respondre a ma problematica generala qu'es : quines son los espleches que podèm botar en plaça per favorizar l'intercompreneson entre las lengas ?

Avèm pogut veire dins la partida teorica que l'aprendissatge aborriu d'una lenga permet a l'escolan de melhor fixar las doas lengas (la lenga mairala e la lenga d'estudi). Sabèm qu'un dels ròtles dels professors es de permetre als escolans de comparar aquestas lengas per poder fin finala veire de similituds comunas. Aquestas darrièras son en realitat de palancas ont los escolans pòdon passar d'una lenga a l'autra mercé a las comparasons efectuadas tot lo long de lora escolarizacion.

Aital, mercé a ma debuta d'annada amb ma classa de CE2 / CM1, ai pogut veire una consolidacion entre las doas lengas. Me soi apercebuda al fial de l'annada qu'aqueste afortiment entre las lengas foguèt possible en partit per la mèsca en plaça de vai-e-veni entre l'occitan e lo francés. Ai pogut veire tanben que lo trabalh indispensable que se dèu far per fixar las similituds entre las doas lengas es que la situacion de despart dèu partir d'una constatacion encontrada pels escolans en classa. Un còp la(s) dificultat(s) remarcada(s) e explicitada(s) als escolans, lora curiositat es mesa en jòc e nos devèm apiejar dessus per trabalhar sus aquestas palancas.

a) Contèxt escolar

Soi dempuèi la dintrada de 2019, professora estagiària a Tolosa dins una classa de 28 escolans, amb 22 CE2 e 6 CM1. Es una escòla elementària que se sona Pèire Godolin e que regropa 8 classas dont 3 classas bilingüas. Dins la meuna que partagi amb un mèstre titulari, i a tan de dròlles(14) coma de dròllas(14). Mos escolans an pas de seguit particular amb d'especialistas. Lo nivèl del grop en CM1 es pro omogenèu, al revèrs dins lo grop de CE2, lo nivèl es eterogenèu.

La màger part de mos escolans an seguit un percors bilingüe francès-lengadocian tre la mairala mejana seccion levat quatre qu'an començat en granda seccion e un en CP.

Cinc parlan arab, dos castelhan, e un african. Uèch escolans parlan occitan en çò de la menina, del pepin, del rèiregrand o de l'oncle grand.

Vos vau doncas presentar çò qu'ai botat en plaça dins ma classa per afortir las doas lengas tant en occitan coma en francès.

b) Lo protocòl de recèrca :

Mercé a ma classa de CE2 / CM1 ai pogut descobrir d'unes espleches que podèm nomenar de « palancas » favorizant l'intercompreneson entre la lenga francesa e occitana. Efectivament, dins las classas bilingüas, los professors an de ròtles importants dins la transmission de las lengas e subretot dins lo biais que lo fan. Las palancas permeton de passar d'un idiòma a l'autre en preservant una logica e en s'apiejant sur una lenga per portar d'informacions a l'autra. I a una mèna de maivalença quand utilizam aquestes ligams que permeton a l'aprenent de consolidar sas coneissenças. Aital mon objectiu serà alavètz a través las palancas de permetre als escolans de melhor mestrejar las doas lengas ensenhadas.

Coma l'ai dich abans, me soi apercebuda al fial de l'annada qu'es pas pertinent de trabalhar sus de punts de lenga sens far de ligam. Efectivament, quand sèm professor de las escòlas nos mainam que los escolans retenon mai quand la coneissença que volèm far passar es ligada a una situacion viscuda per la classa entièra.

Aital, quand sèm dins una activitat, se constati de dificultats de lenga que se pòdon trabalhar mercé a las palancas, doas possibilitats s'ofrisson a ièu :

- Siá decidissi de trabalhar dessus sul pic perque i vesi un vertadièr ligam amb la leiçon abordada.
- Siá i a pas un grand ligam amb la leiçon estudiada e prendrai la decision de gardar en cap la dificultat per la trabalhar a un moment dedicat a la lenga per poder aprigondir aqueste punt.

Dins la seguida de mon memòri vos vau presentar las diferentas situacions qu'ai encontradas en classa e jos quina forma ai decidit de las trabalhar amb mos escolans.

4) Descripcion e analisi de las situacions

a) Las sciéncias : la Luna

A la fin del periòd 2, ai començat una sequéncia sus las fasas de la Luna qu'aviá per objectiu de comprene lo fenomèn del cambiament de las fasas de la Luna e de realizar un « Lunoscòp ». Pendent la primièra sesilha, ai descobèrt las concepcions inicialas dels escolans sus la Luna. Per los permetre de melhor comprendre aqueste fenomèn avèm bastit una grasilha d'observacion de la Luna. Dins una de las columnas los escolans volián descriure lo temps que

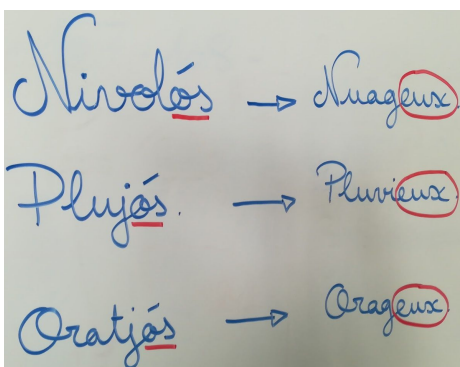
fasiá al moment de las observacions. Los dròlles an capitat a dire los mots recèrcats : nivolós, auratjós, plujós. Doas possibilitats se son dubertas a ièu :

- Siá fasiái trabalhar los escolans sus las semblanças entre los adjectius s'acabant per -ós en occitan e los adjectius en -eux en francés sens aver léser d'acabar la leiçon de sciéncias.
- Siá contunhàvem la leiçon e tornàvem sul punt de lenga mai tard.

Ai alara fach la causida d'acabar las sciéncias e de tornar mai tard suls mots emplegats dins la grasilha.

Sus un moment de lenga, ai doncas escrich al tablèu los mots presents dins la grasilha d'observacion e ai demandat la traduccion en francés.

A la seguida, ai daissat los escolans observar los mots, per veire se remarcavan quicòm de particular. Es aital, que d'unes an dich que i aviá de semblanças entre los mots. Avèm doncas enrodat las partidas que cambiavan regularament en francés e en occitan.

Un còp aqueste trabalh fach, ai demandat als escolans de cercar d'adjectius en occitan que s'acabavan per -ós. Avèm alavètz realizat una aficha dels adjectius trobats.

Los adjectius:

FRANÇÈS -EUX	OCCITAN -ÓS
Nuageux	Nivolós
Pluvieux	Plujós
Merveilleux	Maravilhós
Joyeux	Carijós
Heureux	
Orageux	Orajós
Curieux	Curios
Mystérieux	Misterios
Malheureux	Maluros
Majestueux	Majestuós
Furieux	Rabios

Analisi :

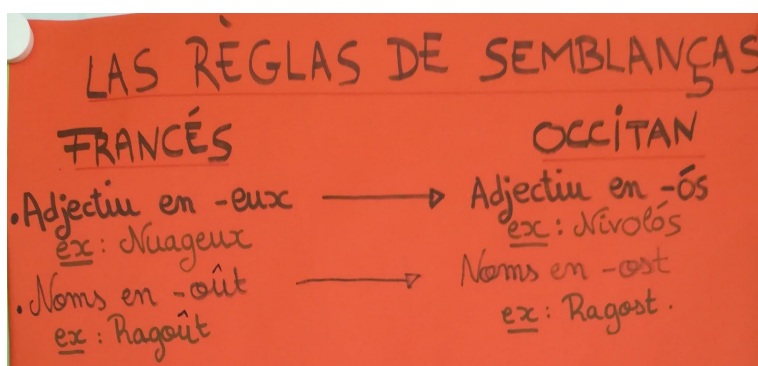
Pendent la sesilha de sciéncias quand los escolans an trobat los mots ciblats « nivolós, auratjós, plujós » ai comprés a aqueste moment qu'èra possible de far un punt en descrocat sus las semblanças entre los adjectius s'acabant per -ós en occitan e los adjectius en -eux en francés.

Puèi qu'aviam pas léser de s'atardivar sus aquesta situacion per clavar la nòstra sesilha, ai fach la causida de gardar en cap aqueste punt per lo poder trabalhar pendent un moment de lenga dedicat a aquò.

Pensi doncas qu'es plan important de veire sul pic se lo punt de lenga èra primordial a trabalhar directament o se èra pas indispensable per la leiçon de sciéncias. A mon vejaire, pensi qu'èra mai pertinent de gardar un temps a despart per permetre als escolans de trobar lo ligam solet e d'afortir las lengas mercé a lora reflexion.

Lo fach d'enrodar las semblanças entre los mots en francés e en occitan e de far verbalizar los escolans permet de melhor fixar las similituds comunas que i a entre las doas lengas.

L'aficha dels mots trobats pels escolans es un rampèl per eles e aital se encontran d'autres adjectius en occitan s'acabant per

-ós serà possible de completar la lista e de la far evoluir.

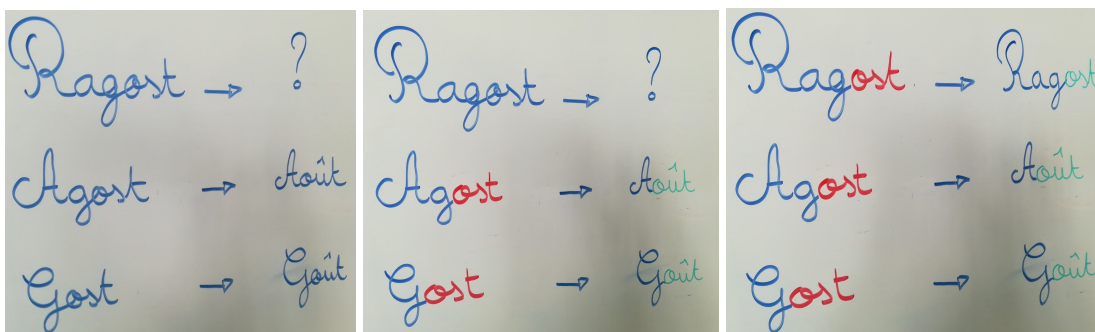
Per acabar, en mai d'aquesta aficha, avèm realizat una altra amassant totas las semblanças entre l'occitan e lo francés que crosam al fial de l'annada. Son de similituds que permeton d'afortir las doas lengas e son tanben de rampèls visuals qu'ajudan los escolans a melhor las mestrejar.

b) La poesia : l'agrifol

Dins lo corrent de la descobèrta de la poèsia nomenada « l'agrifol » de Brigita Miremont, ai daissat de temps als escolans de reperar los mots que lor pausavan problèma al nivèl de la compreneson. Un mot sortiguèt en particular : « RAGOST ».

Ai doncas decidit de far trabalhar aqueste mot en ensajant de trobar d'autres mots que li semblavan e d'unes apareguèron : « GOST », « AGOST ».

Lo trabalh dels escolans èra doncas, en s'ajudant d'aquestes mots, d'ensajar de tradusir « RAGOST » en francés.

Analisi :

Lo trabalh finalament sus las palancas menat pendent lo moment de poèsia foguèt pertinent al dedins d'aquesta sesilha. Efectivament, èrem sus una recèrca de sens suls mots pas compreses dels escolans. Lo fach de balhar directament la traduccion seriá estat mens parlant pels dròlles mentre que aquí an pogut bastir la regularitat de per eles e de melhor la fixar.

Los escolans an mostrat a aqueste moment una implicacion plan fòrta dins la classa e an prepausat de completar l'aficha sus las règlas de semblanças entre las lengas.

Ai doncas pogut veire que la motivacion dels dròlles èra plan sollicitada quand se sentisson actor dins lor aprendissatge permetent alara de far viure la classa mercé a lora posicion activa.

c) Las palancas de Daidièr Agar

Al fial de l'annada, me soi mainada que i aviá de decas recurrentas dins d'escriches de d'unes escolans.

Exemple :

- Escrivon « loup » o « oura » al luòc de « lop » o « ora ». Lo son [u] a per grafia /ou/ en francés e /o/ en occitan mas aquí los escolans an pas « remarcat » que la grafia del son [u] es pas la meteissa dins las doas lengas.
- L'escritura dels noms s'acabant en /-tion/ en francés s'escrivon /-cion/ en occitan. Qualques escolans an pas fach la despartida de las doas grafias e utilizan la del francés per las doas lengas.

Efectivament, remarcam finalament sovent que i pòt aver de mancas que van perseguir los dròlles se son pas trabalhadas. Una pèca constatada dèu èsser vertadièrament decordicada. Lo professor se pòt alavètz pausar diferentas questions sus sa provenença per far d'ipotèsis :

- Es benlèu una error que foguèt pas corregida tot lo long del percors escolar.
- Es bensai una deca que foguèt corregida mas que i aguèt pas una atencion particulara acortada a aquela, per explicar a l'escolan perque es pas la bona ortografia.
- Es benlèu un mescladís entre las lengas. Utilizar la grafia del francés per codar lo son en occitan.

A la vista d'aquesta constatacion, ai volgut far un trabalh de lenga per

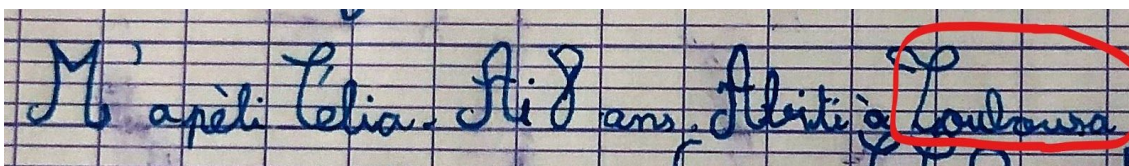

permetre als escolans de comprene que lo còdi grafic pel son [u] en occitan es pas lo meteís que lo del francés e que generalament los noms s'acabant per /-tion/ en francés an per grafia /-cion/ en occitan.

- Pendant un temps de lenga, los escolans devián escriure una letra a una altra classa. En efiech, avèm un projècte de correspondéncia amb una classa de CM1-CM2 de Castras.

Mos escolans aprèp aver rebut e legit las letras èran impacients de ne conéisser un pauc mai sus son correspondent.

Es aquí, qu'ai pogut veire doas decas recurrentas que tòrnan dempuèi la debuta de l'annada : [u] que se deu escriure /-o/ en occitan e los noms comuns s'acabant per -cion en occitan ont malurosament mantuns escolans utilizan la grafia francesa /-ou/ e /-tion/.

Dins aqueste exemple, remarcam alavètz que la deca ven de la transcripcion del son [u]. Aprèp qu'ajan fach lor primièr ensag d'escritura, auriái volgut me servir del video projector per mostrar las letras (la situacion foguèt pas possible a causa del confinament). Aital, auriam pogut discutir de la forma de la letra mas subretot de las decas generalas presentas sus una majoritat d'escriches.

Pendant aquesta fasa de revision dels tèxtes, auriái fach la causida de prene de temps per far un punt de lenga. D'unes formators coma Pèire Escudé e Baptista Vialade m'an explicat que i aviá la possibilitat d'utilizar lo document « Palancas : fichièr autocorrectiu d'entraïnament ortografic occitan-frances » de Daidièr Agar. M'en seriái doncas servit.

[u]	occitan o
	francés ou

Revira en francés :

- 1) Tot va plan ! → ..... va bien !
- 2) totjorn → t.....s
- 3) la borsa → .....
- 4) trobar → t.....v.....

Revira en occitan :

- 1) *Tout va bien !* → ..... va plan !
- 2) *toujours* → t.....n
- 3) *le four* → lo .....n
- 4) *trouver* → .....b.....

15

Dins un primièr temps, los escolans aurián degut descriure a l'oral lo document e legir las consignas. Un còp aqueste trabalh fach, auriái pausat diferentas questions per m'assegurar de la bona compreneson dels escolans. A la seguida, aurián realizat l'exercici en autonomia e seriái anada veire los escolans en dificultats. Per acabar, la correccion orala seriá estada facha en projectant los documents sul tablèu e en demandant als escolans de la venir far a torn de ròtle. Una traça escricha seriá realizada per ensemble de la classa dins la tòca de trobar una « regularitat » entre las doas lengas.

Analisi :

Es essencial de partir d'una situacion reala viscuda pels escolans per ne far sortir un obstacle. Aquí, los escolans son dins una activitat motivanta, que sortís un pauc del trabalh dich « classic », ont van comunicar vertadièrament amb d'autres escolans mercé a de letras.

Dins un primièr temps, me sembla important de dire que i aguèt una granda motivacion dins la classa. Pensi qu'aquò foguèt possible gràcia al trabalh sus lor tèxte, per poder mandar una letra sens deca.

¹⁵ AGAR, Daidièr. *Palancas fichièr autocorrectiu d'entraïnament ortografic occitan-frances*. La Poesia, 2002. Portanèlas. Pagineas 7-8.

A la seguida, es essencial pel professor de prene de temps a « sang pausat » per legir las diferentas produccions. Aqueste temps m'a permés de relevar las pècas que tornavan e que podiam doncas trabalhar en classa entiera.

Puèi, finalament, l'utilizacion del video projector me sembla una fasa pertinenta en classa. Los escolans se podían retirar e balhar de conselhs als redactors o encara discutir de las decas constatadas.

Nos seriam alavètz arrestats sus la grafia del son [o] en occitan. Soi conscienta que los escolans an pas totes aquesta dificultat. Es per aquò que cal gardar en cap, que seriá possible que d'unes digan dirèctament qu'aqueste son se deu escriure /o/ en occitan e /ou/ en francés, e que d'autres mantengan que s'escriu /ou/ dins las doas lengas.

La postura d'ensenhaira me sembla important a aqueste moment. Caldriá que la responsa venga dels escolans e pas del mèstre. Aital, mon ròtle deuriá èsser mai en retirada ont diriái als escolans « Me sovèni pas mai de cossí se deu escriure. Anam doncas trabalhar sus un document per trapar la bona escritura».

Aital, aprèp aver distribuït l'exercici, una primièra fasa de descobèrta del document es essenciala per permetre als escolans de se l'apropriar. Sa descripcion, la lectura de las consignas e l'explicacion dels mots, permet de levar las barrièras qu'empachan la compreneson. Los escolans van tornar formular las consignas per verificar qu'an plan comprés. Aqueste moment es important perque se d'unas dificultats demòran, lo risc es que l'escolan faga pas l'exercici corrèctament, o se a pas comprés d'unes còps pòt demorar a far pas res, petrificat per la paur de l'escac.

En analisant aqueste exercici nos apercebèm que d'unes obstacles son levats ont las « dificultats » son ja esrichas en francés o en occitan.

Ex : 2A

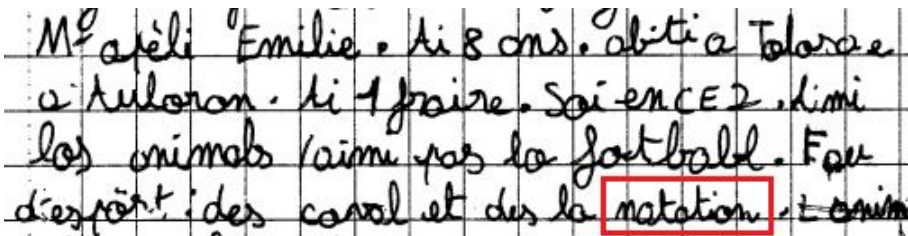
- 1) Tot va plan ! : ..... va bien !
- 2) totjorn : t .....s.

Vesèm aquí, que la primièra letra e la darrièra son ja marcadadas dins lo segond exemple e que pel primièr, i a pas de subrecarga cognitiva, ont demandi a l'escolan de se concentrar sus l'objectiu de la grafia del son [u]. Efectivament, servís pas a res de balhar un exercici tròp complèx. Quand un escolan descobrís una nocion novèla, per s'assegurar de sa bona compreneson, es necessari de començar per d'exemples aisits en ciblant sonque la tòca (aquí escriure lo son [u] en occitan e en francés).

Ma plaça serà alavètz tanben importanta dins lo desbanament de la sesilha. En efiech, serai a circular dins los rengs per anar veire los escolans en dificultats, de còps per los ressegurar, per los felicitar e d'autres còps per los orientar.

La correccion collectiva en fasant passar los escolans al tablèu per completar las frasas, lor permet de mostrar lor trabalh e los met en valor. Dins aquesta etapa seriá pertinent de far verbalizar los escolans sus loras responsas : «Perqué as metut /-o/ aquí e pas /-ou/ ? L'argumentacion, es un element que m'assegura de la bona compreneson dels escolans e lor permet tanben d'afortir melhor la regularitat trabalhada pendent la sesilha.

- Per la deca ont los escolans s'enganan dins la grafia dels noms s'acabant en /-tion/ en francés e ont s'escrivon generalament en /-cion/ en occitan, avèm fach un trabalh en periòde de confinament dins la tòca de levar aquesta dificultat. En efiech, per aqueste trabalh me soi doncas mainada que i aviá aquesta pèca recurrenta dins las letras escrichas als correspondents de Castras. Vaquí un exemple :

M^e apèli Emilie. Ai 8 ans. Abitia Tolosa e a Tuloran. Ai 1 fraire. Sai en CE2. J'aimi los animals (aimi pas lo football). Fou d'espòrt : des caval et des la natation. L'anim'

Remarcam aquí que lo mot « natation » a la bona ortografia se l'escolan lo deviá escriure en francés, mentre que aqueste es escrich en occitan. Per ensajar de levar aquesta dificultat que se tornava trobar dins mantunas letras, ai demandat als dròlles de far diferents exercices. En efiech, dins un primièr temps, los escolans avián per mission de revirar una frasa simpla del francés a l'occitan :

« J'aime les tables de multiplication » : « Aimi las taulas de multiplicacion »

Sens suspresa, i aguèt d'unas decas dins l'escritura del mot « multiplicacion » que m'interessava a aqueste moment.

Aital, per poder permetre als escolans de comprene la bona grafia en occitan e en francés, ai fach la causida de mandar dins un segond temps, un exercici de las « *Palancas fichièr autocorrectiu d'entraînement ortografic occitan-frances* » de Daidièr AGAR. Dins aqueste exercici, la regularitat entre las doas lengas es anonciada en encap. Los escolans devon alara, traduire los noms prepausats en prenent en compte de la règla dicha en amont.

Aital, an degut legir solet lo document, comprene l'encap, la consigna, far l'exercici e per acabar ne desgatjar una regularitat.

Analisi :

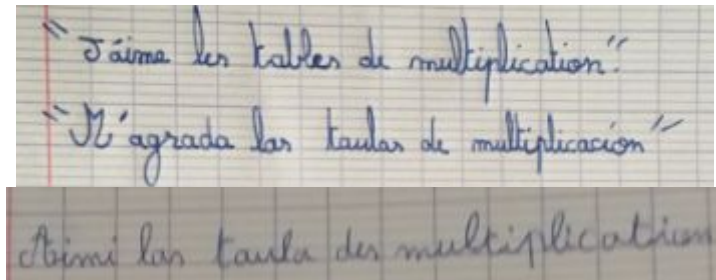
Aprèp aver constatat aquela deca recurrenta ont d'unas escolans capitavan pas a escriure corrèctament lo son [u] en occitan, me soi alara interrogada sus un mejan de trabalhar aquesta dificultat a distància.

Alavètz, ai trobat interessant, de partir d'una frasa en rapòrt amb l'escòla. L'objectiu es de poder ciblar lo problèma dins la tòca de lo far desaparéisser mercé al fichièr « *Palancas* » de Daidièr AGAR.¹⁶

Vaquí qualques exemples de las reviradas des escolans :

---

¹⁶ AGAR, Daidièr. *Palancas fichièr autocorrectiu d'entraînement ortografic occitan-frances*. La Poesia, 2002. Portanèlas. Pagina 9

Vesèm amb aquestas produccions que d'unes sabon dirèctament escriure corrèctament aquel mot, mentre que d'autres utilizan pas la bona grafia. Aital per rebombir sur aquesta revirada ai dich als escolans que s'anavan corregir solet aprèp avec fach un exercici explicant la regularitat. Los escolans avián per consigna :

« Aprèp avec plan agachat l'encap d'aqueste exercici, fai la revirada en occitan dels quatre mots marcats en francés. A la fin de ton exercici, respond a la question : Qué remèrcas ? Te cal trobar una regularitat entre las doas lengas ».

3A Operacion ↔ Opération

Escriu en occitan :

- 1) la récréation → la recreacion.
- 2) une opération → una operacion.
- 3) une fonction → una fonccion.
- 4) la multiplication → la multiplacion.

Qué remèrcas ?

Oc
↔
Fr

-sion
↔
-tion

Vaquí una de las resultas :

Podèm remarcar que dins aqueste document i a tres etapas plan importantas per permetre als escolans de capitar. En efièch, dins un primièr temps devon plan agachar e analizar l'encap. Se pòdon dire que quand escrivèm un nom s'acabant en /-tion/ en francés se va escriure /-cion/ en occitan. A la seguida, van poder aplicar la regularitat dins lor

exercici de revirada. Per acabar los escolans van ensajar de far una mèna de

conclusion en disent çò que remarcan entre la doas lengas.

Vaquí las resultas obtengudas sus 19 escolans :

1èra fasa : ortografia del mot « multiplicacion » dins la frases a revirar :

Ortografia del son [sju]	-tion	-cion	-sion	-cio	TOTAL
Nombre d'escolans	7	10	1	1	19

2nda fasa : Nombre d'errors dins l'exercici de revirada del son [sju] :

Nombre de pècas	0	1	2	3 e mai	TOTAL
Nombre d'escolans	15	2	0	2	19

A la vista d'aquestes resultats, diferents punts pòdon èsser relevats. En efiech, remarcam que i a un melhorament sus la grafia del son [sju]. Abans l'exercici, i aviá 9 escolans qu'escrivian pas corrèctament los noms s'acabant per /-cion/ en occitan contra 4 aprèp aver trabalhat amb lo fichièr « *Palancas : fichièr autocorrectiu d'entraînement ortografic occitan-frances* » de Daidièr AGAR. Aital, podèm dire ja que i a un progrès. Mas aqueste trabalh per que siá plan eficaç, deu èsser trabalhat mantuns còps al fial de l'annada per que la nocion siá plan compresa e encapada pels escolans. Una altra remarca pòt èsser facha : constatam que i a totjorn 4 escolans qu'an fach de decas. Aquò foguet segurament provocat per una inatencion o una marrida compreneson de l'exercici. Lo fach de far lo trabalh a distància (a causa del confinament), lo mèstre pòt pas intervenir a votz nauta quand los escolans fan lo trabalh e aital s'assegurar de la compreneson de la consigna.

Aital, avèm pogut veire que las Palancas de Daidièr Agar son de ressorças que podèm utilizar en classa per permetre als escolans de comprene

d'unas regularitats entre l'occitan e lo francés mercé a d'exercicis d'aplicacions. A la fin de cada exercici ai fach la causida de far una traça esricha en completant una aficha qu'avèm creat tre la debuta de l'annada recapitulant totas las regularitats vista en classa entre las doas lengas. Aquò permet d'aver una memòria de trabalh afichada dins la classa ont los escolans s'i pòdon referir quora que siá.

d) Los mots espleches

D'unas activitats son possiblas en classa per trabalhar suls mots espleches. Dins un primièr temps, cal explicar la significacion d'aqueste tèrme : son de mots que las personas se pòdon servir per verificar l'ortografia dins una altra lenga.

Existisson de mots qu'an gaireben la meteissa escritura en francés e en occitan mas que se van pas prononciar del meteis biais. En lenga francesa, i a fòrça letras mudas mentre que en occitan gaireben totas se prononcian.

Vaquí d'unas exemples :

- « Loup » en francés se va prononciar [lu] e [lup] en occitan (« lop »).
- « Banc » en francés se prononcia [bã] mentre qu'en occitan es [bãk].

I a tanben de semblanças comunas entre lo francés e l'occitan que pòdon permetre als escolans de verificar la bona ortografia.

Per exemple :

- Los noms feminins s'acabant per /-té/ en francés se van dire [tat] en occitan (La santat -> La santé).
- Los noms feminins s'acabant per /-tée/ en francés se dison [tada] en occitan (La dictada -> La dictée).

Aital, aquestas regularitats, servisson als dròlles en prononciant los mots a nauta votz dins una lenga o l'autra, a verificar l'ortografia dins la lenga trabalhada.

Dins aquesta partida vau presentar doas sesilhas possiblas que permeton als dròlles d'afortir las doas lengas :

- Pendant un trabalh d'escritura ont los escolans devián revirar lor tèxte en francés, me soi mainada d'una deca : d'unes capitavan pas a reténer (e doncas a escriure) las letras mudas de diferents mots.

Alavètz, me soi dicha que seriá interessant pels escolans de veire que l'occitan podiá ajudar a escriure quelques mots en francés e invèrsament.

Amb mon complement, nos sèm botats d'acòrdi per que en francés faguèsson un punt de rampèl per tornar verificar que totes sabián çò qu'èran las consonantas, las vocalas e las letras mudas. An pogut far a la seguida una leiçon explicant que un mejan per verificar l'escritura d'un mot s'acabant per una letra muda es de passar aqueste mot al feminin (exemple : Un éléphant gris -> Une éléphant^e grise). Aital, a la fin de la leiçon, mon complement a pogut dire qu'amb la mèstra d'occitan anàvem trapar un autre mejan per pas oblidar las letras mudas en francés.

Per permetre a mos escolans d'afortir l'escritura de las letras mudas en francés, auriái fach diferents exercicis (causa impossibla a causa del confinament).

Dins un primièr temps auriái demandat a mos escolans de me tornar dire çò qu'avián après amb lo mèstre. Puèi, lor auriái dich « existís tanben un mejan en occitan de verificar la bona escritura dels mots s'acabant per una letra muda en francés. Sabètz cossí podèm far ? ». Aital, dins aquesta fasa, los escolans aurián prepausat e cercat diferents mejans per trobar una solucion.

A la seguida, los escolans se serián botats per grop de 2 per trabalhar. Los distributors aurián distribuït un exercici. Los escolans aurián degut descriure lo document, legir las consignas e las aurián degut tornar formular. Vaquí lo primièr exercici qu'auriái balhat als CM1 :

Exercici 1 : Legís las frasas en francés puèi en occitan a nauta votz. Qué remarcas ?

- (Francés) Un grand loup blanc.
(Occitan) Un grand lop blanc.
- (Francés) Un banc gris.
(Occitan) Un banc gris.
- ...

Los CE2, eles, amb un exercici un pauc diferent aurián escotat de frasas enregistradas (las meteissas que las dels CM1) en occitan e en francés. Aurián la meteissa consigna : “Qué remarcas dins las frasas ?”.

Dins un segond trabalh, los escolans deuràn trobar las letras mudas mancantas.

Exercici 2 : Completa los mots per las letras mudas apropiadas en francés en t'ajudant de l'occitan :

- Eléphan...
- Presen...
- Lou...
- Acciden...
- Lon...
- ...

Un còp aquestes dos exercicis efectuats, auràn per objectiu de grop d'inventar una leiçon en occitan : « Devètz inventar una leiçon, sus una aficha, per explicar cossí l'occitan pòt servir a pas oblidar las letras mudas en francés. Mèfi, cal per exemple, qu'un dròlle de la classa còsta de nos compenga e sàpia aplicar la vòstra leiçon ».

A la fin de la sesilha, los grops d'escolans presentaràn lora aficha a tota la classa e seriá tanben possible d'anar presentar las afichas dins las autras classas occitanas. Aqueste trabalh serà afichat dins la classa.

Analisi :

Tre la debuta çò que sembla important de relevar es que i a aqueste ligam plan fòrt entre las doas lengas. Efectivament, lo mèstre de francés e ièu fasèm un trabalh en collaboracion per permetre als nòstres escolans de veire que las doas lengas (lo francés e l'occitan) son ligadas per de « regularitats ». Lo meu objectiu aquí, es de consolidar las lengas dels escolans. Aital, en fasent dins un primièr temps un cors a despart amb lo mèstre de francés, los escolans veson una primièra “règle” que permet de verificar e de trobar las letras mudas. En començant la classa per demandar als escolans de me dire la regularitat vista en çò del mèstre, aquò me permet de far un rampèl sus çò que sabon. Aital, los dròlles van poder explicar mercé a lors pròpris mots çò qu'an retengut. A la seguida, la meuna intervencion es essenciala per los far soscar : « existís tanben un mejan en occitan de verificar la bona escritura dels mots s'acabant per una letra muda en francés. Sabètz cossí podèm far ? ». Aquesta fasa lor permet d'imaginar, d'èsser en posicion de cercaire per poder trapar una regularitat.

A la seguida, lo trabalh en grop de dos a per objectiu que los CM1 se mainen en autonomia que fin finala, quitament se los mots en francés e en occitan s'escrivon del meteis biais, la prononciacion orala es diferenta. Efectivament, dins lo primièr exemple :

- (Francés) Un grand loup blanc.
(Occitan) Un grand lop blanc.

La prononciacion en francés es [œgrãlublã] mentre que en occitan es aquela [yngrãlupblãk]. Aquí sembla doncas fòrça important d'insistir sul fach que los escolans devon dire las frasas a votz nauta per s'ausir dire las frasas. Aital, en s'ausissent, se poirà rendre compte que d'unas letras mudas en francés son prononciadas en occitan. Una diferenciacion es mesa en plaça pels CE2 ont aquestes an ja las frasas enregistradas e las devon sonque escotar. En efiech, los CM1 an un bon nivèl en occitan e soi conscienta que sabon prononciar

corrèctament aqueles mots en occitan mentre que los CE2 an un nivèl un pauc mai feble. Aital, los CE2 faràn pas de decas a l'oral puèi que las frsas seràn enregistradas. Las remarças seràn alavètz escrichas a dos sul quasèrn del jorn per ne poder gardar una traça.

Puèi, lor caldrà far un autre trabalh ont aqueste còp deuràn trobar las letras mudas dels mots escriches en francés :

- Eléphan...
- Presen...

Dins aqueles exemples vesèm plan que ma tòca es de permetre als escolans de trapar la bona ortografia de las letras mudas e pas de trobar l'ortografia del mot en entièr. Es per aquò que manca sonque una letra. Aital i a pas de subrecarga cognitiva. Los escolans devon, alavètz, se servir de çò qu'an pogut remarcar dins l'exercici 1 per resòlvre lo segond.

Per finalizar la sesilha deuràn a dos inventar una leiçon per explicar cossí l'occitan pòt permetre de tornar trobar las bonas letras mudas en francés. La presentacion de las afichas es un moment ideal per la practica de la lenga occitana de contunh e en interaccion. Efectivament, los escolans presentan lora idèa als autres e aquestes darrièrs pòdon aital pausar de questions se an pas tot comprés o se vòlon mai de precision. Es tanben una etapa ont la mèstra verifica las ipotèsis, e pòt corregir la lenga o la far corregir siá pel parlaire, siá pels autres escolans. Aital, es un grand moment d'escambis ont lo trabalh dels escolans es valorizat e ont serà afichat dins la classa. Aquò permetrà als escolans de ne se poder servir tot lo long de l'annada.

- Un autre trabalh se pòt far en classa per permetre de far lo ligam entre las doas lengas e doncas de las afortir.

Pendent la sequéncia ont los dròlles devián inventar una istòria a partir d'una òbra coneguda, me soi manada que d'unes escolans francizavan los mots començant per -st. Efectivament, a la premièra sesilha, lor ai

monstrat al video projector la « Vènus de Milo » e me la devián descriure oralament. Es aquí qu'ai ausit mantuns còps la deca « statua » al luòc d' « estatua ». En partissent d'aquela constatacion ai ensajat de soscar a d'unes exercicis que lor permetrián d'utilizar los mots precises. Dins un primièr temps, lor dirai l'objectiu de la sesilha : « Uèi anam balhar lo nom en occitan de « la statue de Milo ». Per aver la bona ortografia nos cal realizar diferents exercicis. Aital, los distributors balharàn lo trabalh a far solet :

Exercici 1 : Compara las frases (pòdes botar de colors).

1. J'aime le sport à l'école : Aimi l'espòrt a l'escòla.
2. Je participe au spectacle de danse : Participi a l'espectacle de dança.
3. La statue est belle : L'estatua es polida.

Exercici 2 : Completa los mots en t'ajudant del francés o de l'occitan.

1. Spécial ->
2. tial -> Espacial
3. Sportif -> tiu
4. -> Estadi
5. Stop ->

Exercici 3 : Qué remarques ? Inventa una leiçon simpla.

Los escolans devon dins un primièr temps descriure los exercicis, legir la consigna e la devon tornar formular.

La tòca es que los escolans tròben una regularitat entre las doas lengas e creen una leiçon. I aurà doncas una correccion collectiva que se farà. Aprèp aver corregit los exercicis, los escolans presentaràn las leiçons a la classa entièra. Deuràn s'acordar per ne far una en comun amb tot çò qu'an pogut remarcar.

Analisi :

Dins un primièr temps, çò qu'es important de remarcar, es que finalament, partissi d'una situacion de classa. Aquò permet als escolans de pas èsser trebolats e d'aver una mèna de logica dins l'encadenament de las sesilhas. En disent la tòca als escolans : «Uèi anam balhar lo nom en occitan de

« la statue de Milo »”, comprenon l'objectiu de la sesilha . A aqueste moment, pensi que d'unes escolans van alavètz far de proposicions a l'oral de l'escritura del mot « statue » (statua, estatua...). Seria doncas pertinent, d'escriure las suggestions al tablèu, de far un vòte e de dire als escolans que lora mission es de descobrir cal a rason. Aital, en fasant aquesta mèna de jòc de cèrca, seràn motivats per trapar la solucion.

A la seguida, la descripcion dels documents e la reformulacion de las consignas fachas pels escolans es una etapa de verificacion pel professor ont m'asseguri de la bona compreneson de totes.

Puèi, los escolans se pòdon botar al trabalh per realizar los exercicis. Dins lo primièr, çò qu'es interessant, es que lo fach de metre de colors, permet de veire dirèctament la regularitat entre las doas lengas :

- a) J'aime le **s**port à l'école : Aimi l'**es**pòrt a l'escòla.
- b) Je participe au **s**pectacle de danse : Participi a l'**es**pectacle de dança.
- c) La **s**tatue est belle : L'**es**tatua es polida.

Las colors es un element fòrça visual. Lo primièr exercici permet de realizar mai aisidament lo segond ont los escolans devon revirar los mots siá en occitan siá en francés. Remarcam, que las dificultats son levadas mercé a la traduccion a mitat facha pels mots qu'an una escritura diferenta dins las doas lengas :

- 2. tial -> Espacial
- 3. Sportif -> tiu

En efiech, constatam dins los dos exemples que i a pas mai de dificultat de revirada. L'objectiu d'aqueste trabalh es de permetre als escolans de saber que los mots començant per /st-/ en francés s'escrivon /es-/ en occitan e invèrsament. Es per aquò, qu'es pas necessari de subrecargar los escolans sus d'autres tacas.

La fasa seguenta es doncas de far una correccion collectiva. Seria interessant de projectar lo trabalh dels escolans sul tablèu e de lor demandar perquè an botat aquestas colors o perquè an traduch d'aqueste biais. L'objectiu

de pausar de questions dubèrtas es que los escolans prengan la paraula per argumentar lora causida. Es una etapa de verbalizacion ont trabalhan la lenga oral e ont pòdon tanben escambiar lor punt de vista.

Per acabar, lo fach que los escolans creen amassa una leiçon simpla permet de trabalhar l'expression oral e en interaccion ont van explicar çò qu'an fach. Trabalhan tanben una esperada de l'ensenhament moral e civic present dins lo bulletin oficial del 26 de julhet de 2018¹⁷ del cycle 2 : « Respecter autrui : Savoir écouter autrui ». La resulta de la leiçon poirá prene aquela forma :

Francés	Occitan
Noms començant per :	
St- Exemple : Statue	Es- Exemple : Estatua

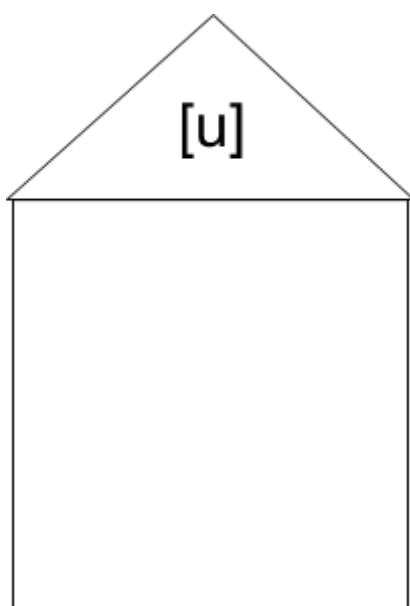
Aital, en realizant la leiçon amassa, los escolans encaparàn mai aisidament la regularitat. En efiech, auràn la glòria d'aver creat lor pròpia leiçon, e mercé al caminament de la sesilha auràn viscut diferents exemples rendent la nocion concrèta. La sesilha se poirà clausurar en agachant las diferentas proposicions fachas a la debuta per dire quina escritura èra corrècta.

En conclusion, avèm pogut veire qu'existisson diferents exercicis possibles per mostrar als escolans que las doas lengas (l'occitan e lo francés) se completan. Efectivament, se pòdon servir d'una lenga per verificar l'ortografia d'una altra. Aital, aqueste trabalh se deu perseguir las annadas seguentas per afortir las regularitats trabalhadas e ne desvolopar d'autres. Per las rendre encara mai fòrtas, las caldriá abordar a l'oral tre la granda seccion

¹⁷ Eduscol.education, *Programme du cycle 2 - En vigueur à compter de la rentrée de l'année scolaire 2018-2019*, (consultat lo 10/04/2020). Disponible sul siti web : https://cache.media.eduscol.education.fr/file/programmes_2018/20/0/Cycle_2_programme_consolide_1038200.pdf

per permetre als dròlles de se mainar d'ora que i a de semblanças entre las lengas. Aital al CP, d'activitats a l'escrich coma a l'oral se pòdon far (« savoir discriminer de manière visuelle et connaître le nom des lettres ainsi que le son qu'elles produisent » del bulletin oficial del cycle 2 del 26 de julhet de 2018) :

Consigna oral : «Deves botar los mots en francés e en occitan dins l'ostal quand ausisses lo son [u].

 Une poule	
 Un lop	
 Una luna	
 Un ours	
 Une voiture	
 Una botelha	

A la seguida, per exemple, en CM2 seriá possible de trabalhar suls participis passats que son inscriches dins lo bulletin oficial del 26 de junh de 2018 del cycle 3 : « Acquérir l'orthographe grammaticale » ont en coneissenças e competéncias associadas es dich : « maîtriser l'accord [...] du participe passé avec être (cas les plus usuels)¹⁸ » :

¹⁸ Eduscol.education, *Programme du cycle 3 - En vigueur à compter de la rentrée de l'année scolaire 2018-2019*, (consultat lo 10/04/2020). Disponible sul siti web : https://cache.media.eduscol.education.fr/file/programmes_2018/20/2/Cycle_3_programme_consolide_1038202.pdf

Pour vérifier	-é	-	-ée	-	-és	-	-ées		-er	-
	Le portail est fermé.		La porte est fermée.		Les portails sont fermés.		Les portes sont fermées.		Tu vas fermer le portail.	
1. Je le traduis en occitan.	→ Lo portal es barrat		→ La pòrta es barrada		→ Los portals son barrats		→ Las portas son barradas		→ Vas barrar lo portal.	
2. Je remplace le verbe par un autre verbe (mordre, finir, ouvrir...).	→ Le portail est ouvert.		→ La porte est ouverte		→ Les portails sont ouverts		→ Les portes sont ouvertes		→ Tu vas ouvrir le portail.	
	participe passé								infinitif	

Alavètz, per permetre als escolans de consolidar las regularitats tan del francés coma de l'occitan es indispensable de far un seguit sus las diferentas annadas. Devon aital, veire mantunas semblanças e diferents exemples per las poder encapar.

e) EURO-MANIA de Pierre Escudé

Ai constatat que mos escolans avián plan progressat suls mots qu'aviam trabalhat en classa en relacion amb las regularitats entre la lenga francesa e l'occitan. Efectivament, lo temps passat sus las palancas entre las doas lengas, es un temps ganhat dins l'afortiment d'aquestas.

Es dins aqueste encastre que voliái mostrar als escolans qu'existisson de relations entre l'occitan e lo francés mas que i a tanben de semblanças entre d'autres lengas romanicas coma lo francés, lo portugués, l'espanòl, lo catalan, l'occitan, l'italian e lo romanés. Aital, per menar ma classa sus aquesta discutida auriái volgut demandar a mos escolans de dire a nauta votz un mot corrent coma « bonjorn » dins diferentas lengas. Sabi qu'ai l'escasença d'aver una classa amb una cultura lingüistica plan variada coma l'arabe, lo castelhan, e l'african. Mercé a aquesta mixitat lingüistica, los escolans dirián a l'oral lo mot « bonjorn » e l'auriam escrich sul tablèu. Puèi, auriái demandat la meteissa

causa amb lo mot « mercés », « parlar » e « lavar »;

Francés	Bonjour	Merci	Parler	Laver
Occitan	Bonjorn	Mercés	Parlar	Lavar
Arab	صباح الخير	شكرا لك	يتكلم	يغسل
Castilhan	Buenos dias	Gracias	Hablar	Lavar
Afrikaans	Hallo	Dankie	Praat	wash
Anglés	Hello	Thank you	Speak	wash

A la seguida, los escolans aurián degut observar lo tablèu e respondre a ma question « Que remarcatz de particular entre aquestes mots ». A torn de ròtle, serián venguts al tablèu per enrodar las similituds entre los mots. D'aici, una question seriá segurament apareguda de la part d'un dròlle o de ma part : «Perqué i a de mots que se semblan e d'autres non ? ». Los auriái daissat de temps per i soscar fins a trobar una mena de resposta : existisson de lengas qu'an la meteissa origina lo latin (las lengas romanicas).

Aital, per permetre als escolans de pas demorar dins l'abstrach, auriái prepausat d'unas activitats sus aquestas lengas romanicas. Mercé a l'ajuda de Escudé Pèire, professor de las Universitats a l'Universitat de Bordèu e a l'Institut national superior del professorat e de l'educacion (INSPE) d'Aquitània e de Montalban en Didactica de las lengas, ai pogut trabalhar sus la ressonça «J'apprends par les langues : manuel européen Euro-mania » qu'es un fichièr destinat a un public de 8 a 11 ans correspondent mai o mens al cicle 3. Es un manual d'aprendissatge disciplinari en intercompreneson de las lengas romanicas permetent aital als dròlles de comparar las diferentas lengas mercé a mantunas leiçons.

Aital, auriái distribuït lo document p.6 del capítol 16 « quand la terre tremble » nomenat « Voyageons dans nos langues »¹⁹. Dins un primièr temps,

¹⁹ ESCUDÉ, Pierre. *J'apprends par les langues : Manuel EURO-MANIA : fichier de l'élève*. Toulouse : CRDP Midi-Pyrénées , Toulouse : IUFM, 2008. Pédagogie. Chapitre 16, p.6.

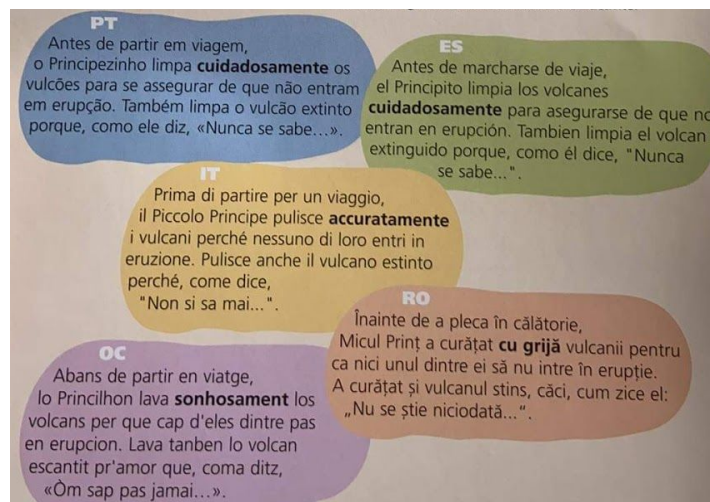
los escolans aurián descrich lo document mercé a una descripcion (i a un imatge, amb sièis tèxtes dont 5 que contan la meteissa causa mas que son escraches dins diferentas lengas). Los auriái alara questionat sus d'unes punts :

- A vòstre vejaire quin es lo subjècte ?

Responsa esperada : Lo subjècte es lo Pichon Prince / Los volcans.

- A vòstre vejaire que significa PT, ES, FR, OC, RO ?

Responsa esperada : Portugués, Espanhòl, Francés, Occitan, Romanés.

A la seguida, vau demandar a d'unes escolans de legir lo primièr paragraf e tanben los tèxtes en francés, en occitan e en espanhòl (per l'escolan que parla castilhan). La tòca es de lor far prene consciéncia que los cinc tèxtes dison la meteissa causa mas que son escraches en diferentas lengas. Un còp aquesta constatacion facha pels escolans, lor vau dire : « lèu ne soi pas segura. Soi pas segura que contan totes la meteissa causa. Alavètz me devètz dire perquè pensatz aquò ».

Responsa esperada : I a mantuns mots que se semblan.

Aital, lor distribuiriái un tablèu a completar per grop (un grop fariá una linha) ont los escolans deurián trapar los mots qu'an lo meteiss sens :

Portugués	Espanhòl	Francés	Romanés	Occitan
	Viaje			
		Lave		
Cuidadosamente	Cuidadosamente	Soigneusement	Cu grijă	Sonhosament
Volcões				
			Eruptie	
				Escantit

Los escolans se poirían alavètz mainar que d'unes mots se semblan fòrça a qualques letras prèp. A la seguida, lor diriái : « lèu, vèsi pas plan los mots que se semblan. Devètz botar de colors per far sortir los mots que son gaireben identics » :

Portugués	Espanhòl	Francés	Romanés	Occitan
Viagem	Viaje	Voyage	Călătorie	Viatge
Limpa	Limpia	Lave	Lave	Lava
Cuidadosamente	Cuidadosamente	Soigneusement	Cu grijă	Sonhosament
Volcões	Volcanes	Volcans	Vulcanii	Volcans
Erupção	Erupción	Éruption	Eruptie	Erupcion
Extinto	Extinguido	Éteint	Stins	Escantit

Aqueste trabalh se fariá en demandant als escolans de venir al tablèu per escriure los mots e enrodar las partidas comunas entre las diferentas lengas. L'objectiu aquí seriá de far parlar los escolans lo mai possible, per qu'expliquen perqué an causit aquel mot dins lo tèxte (sa semblança, sa plaça dins la frasa...) e perque an enrodat tala partida del mot.

A la fin de la sesilha, una question seriá pausada a la classa ont los escolans deurián respondre per escrich puèi legir lora responsa : « A ton

vejaire, quin(es) es/son l'avantage/los avantatges d'aver una origina comuna dins diferentas lengas ? ».

Aital, mercé a tot aqueste trabalh e a la question, acabariam la sesilha per una traça escricha realizada per la classa entièra.

Exemple : Diferentas lengas que se semblan pòdon aperténer a una meteissa familha. Per exemple, i a una granda familha que se sona las lengas romanicas que conten la lenga francesa, occitana, espanhòla, portuguesa, romanesa... L'avantatge es qu'en viatjant dins un país que parla una altra lenga romanica que la nòstra, la podèm comprene aisidament perque d'unes mots se sarran.

5) Lo trabalh de las palancas (occitan-francés) en classa bilingüa :

La lenga francesa es dicha complèxa. Aquesta complexitat es deguda a la relacion grafia-fonia qu'es pas totjorn respectada. Efectivament, la lenga s'apuèja sus un sistèma que se ditz plural ont un fonèm se pòt transcriure en mantuns grafèmas, coma lo ditz André Martinet :

En français, les différences entre la graphie et la phonie sont de nature telle que l'on peut dire, sans aucune exagération, que la structure de la langue écrite ne se confond pas avec celle de la langue parlée.²⁰

A la diferéncia, l'occitan es sus un sistèma ont l'oral se transcriu quasi del meteis biais, es una transcripcion gaireben transparenta. Podèm comparar aquestas doas lengas :

---

²⁰ MARTINET, André. *Eléments de linguistique générale*. Armand Colin. 2003. Cours. p.167.

Caracteristicas	Alfabet
Francés	26 letras
Occitan (lengadocian)	23 letras
Diferéncias	« Las letras k, w e y se rescontran per notar d'unes mots estrangiers pas encara occitanizats o per notar unas unitats de mesura segon lo còdi internacional » ²¹

Çò que es complicat dins la lenga francesa es que fin finala, un meteis son se pòt transcriure de mantuns biais possible, coma per exemple lo son [ã] a diferents grafèmas associats coma : /an/, /am/, /em/, /en/, /ant/, /ent/, /amp/, o encara per las consonantas coma la [s] afiliats als grafèmas : /s/, /ss/, /sc/, /ç/, /c/, /c/... Vesèm plan la complexitat de la lenga francesa mentre que en occitan las règlas son simplificadas. Aital, l'occitan pòt devenir una palanca se es plan mesa en plaça dins la classa per verificar l'ortografia d'un mot tan dins la lenga 1 coma dins la lenga 2.

Vaquí las diferentas regularitats generalas (levat d'unas exeptions) qu'existisson entre las doas lengas :

²¹ BRAÇ, Mirelha et al. *Tot en òc, Dictionari elementari illustrat*. IEO edicions, 2002. Dictionari.

Descripcion		Exemple en francés	Exemple en occitan
Un nom s'acabant en :	-/ette/ en francés s'escriu -/eta/ en occitan	Allumette	Aluqueta ²²
	-tion en francés s'escriu -/cion/ en occitan	Opération	Operacion
	-/eau/ en francés s'escriu -/èl/ en occitan	Chameau	Camèl
	-/aux/ en francés s'escriu -/als/ en occitan	Chevaux	Cavals
	- /oût/ en francés s'escriu -/ost/ en occitan	Goût	Gost
	- /age/ en francés s'escriu -/atge/ en occitan	Montage	Montatge
Un adjectiu s'acabant en :	- /ieux/ en francés s'escriu -/iós/ en occitan	Sérieux	Seriós
Un nom feminin s'acabant en :	- /té/ en francés s'escriu -/tat/ en occitan	Santé	Santat
	- /tée/ en francés s'escriu -/tada/ en occitan	Dictée	Dictada
Lo son [u] a per grafia /ou/ en francés e /o/ en occitan		Toulouse	Tolosa
Los noms començant per /st/ en francés an per grafia /est/ en occitan		Stylo	Estilò
La grafia /gn/ del francés s'escriu /nh/ en occitan		Montagne	Montanha
La grafia /ill/ del francés s'escriu /lh/ en occitan		Paille	Palha
La grafia /ph/ del francés s'escriu /f/ en occitan		Géographie	Geografia
La grafia /ê/ del francés al dintre d'un mot s'escriu /ès/ en occitan		Fête	Fèsta

²² D'unes exemples preses a partir del fichièr : AGAR, Daidièr. *Palancas fichièr autocorrectiu d'entraïnament ortografic occitan-francés*. La Poesia, 2002. Portanèlas.

Mercé a aqueste tablèu podèm veire una part de las similituds entre las lengas (aquesta lista es pas exhaustiva). Aquelas regularitats son doncas de palancas que nos podèm servir dins las classas per afortir las doas lengas.

Avèm pogut veire que lo passatge de l'oral a l'escrich en francés es pas lo mai aisit per rapòrt a d'autres lengas. Çò que cal pas oblidar es que las «dificultats » d'una lenga pòdon èsser resolgudas per d'autres. Un dels obstacles present dins aquesta lenga es la preséncia de letras dichas «mudas» (definicion del CNRTL : Centre nacional de ressorças textualas e lexicalas) :

Lettre qui est présente dans l'écriture mais non prononcée dans le langage courant (d'apr. Bach.-Dez. 1882).²³

Letras	Exemple en francés	Exemple en occitan
Consonantas finalas :		
p	Loup : [lu]	Lop : [lup]
t	Chat : [ʃa]	Cat : [kat]
c	Banc : [bɑ̃]	Banc : [bɑ̃k]
s	Chats : [ʃa]	Cats : [kats]
d	Chaud : [ʃo]	Caud : [kawd]
Existisson pauc letras mudas en occitan. Al revèrs, i a quelques letras que s'atenuan coma :		
<ul style="list-style-type: none"> - la -r/ finala dins un vèrb a l'infinitiu (VOLAR : [bula]) - las doblas letras de còsta (FEMNA : [feno]) ont i a una mènna d'insisténcia sus la segonda letra coma se se redoblava. 		

Mercé a aquestes elements, vesèm doncas que la lenga segonda ont la grafia es gaireben sonque fonetica (aquí l'occitan) pòt ajudar a consolidar las doas lengas. La comparason de las doas lengas es alavètz necessari per permetre als escolans d'afortir d'elements de la lenga coma l'ortografia. Segon Daidièr AGAR :

²³ CNRTL, Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales - MUET. (Consultat lo 07/04/2020) Disponible sul siti web : <https://www.cnrtl.fr/definition/muette>.

« Cal ajudar los mainatges a destriar çò qu'es lo biais d'una lenga e çò qu'es lo biais de l'autra. Per aquò, cal confrontar las doas ortografias per las poder comparar e ne tirar d'ensenhaments. »²⁴

I a doncas un real trabalh de far per rendre las doas lengas solidas. Seria alavètz fòrça interessant de menar aqueste trabalh de palancas sus una meteissa classa tot lo long del percors escolar. Aital, en seguissent los meteisses escolans e en fasant las activitats de vai-e-veni entre las doas lengas, aquelas se pòràn afortir al fial del temps .Pòràn tanben permetre als escolans de las ligar entre elas e per mai tard aver una mèna de reflèx, de protocòl inconscient per l'aprendissatge de d'autres lengas (espanhòl, anglés...).

6) Conclusion :

L'avèm pogut veire tot lo long d'aqueste memòri, las questions sul bilingüisme son nombrosas e existisson totjorn d'inquietuds a prepaus d'aqueste subjècte. Çaquela, sabèm mercé a d'estudis que lo bilingüisme pòrta mantuns punts positius coma :

- una mai granda dubertura al monde exterior
- un aisiment a aprener d'autres lengas
- Una mai granda concentracion
- ...

Mas l'aprendissatge de doas lengas en classa bilingüa se deu far dins de condicions propicias. En efiech, l'important quand los parents fan la causida de botar lor dròlle dins una classa bilingüa es que la lenga deu aver un ligam amb lo contèxte ont evoluís l'enfant. La lenga qu'es apresada deu aver una continuitat

---

²⁴ AGAR, Daidièr. *Palancas fichièr autocorrectiu d'entraïnament ortografic occitan-frances*. La Poesia, 2002. Portanèlas.

entre l'escòla, l'environa de l'escolan amb la societat o la familha. Aital, l'escolan traparà e comprendrà l'interès d'aprene la lenga, amb una enveja de descobrir la cultura de la region, de la far viure e benlèu mai tard de la transmetre...

En mai d'aquò, per aprene una lenga novèla es primordial de se servir de la lenga 1. Efectivament, lo fach de s'apiejar sus una lenga o l'autra permet de las afortir totas doas e tant mai se venon de la meteissa familha. Dins aqueste cas, las lengas son complementàrias e l'aprenent se pòt servir de l'una o de l'autra per verificar de punts de lenga, per portar de vocabulari, per comprene lo sens d'un mot...

Ma problematica èra : quines son los espleches que podèm botar en plaça per favorizar l'intercompreneson entre las lengas ? Çò qu'avèm pogut botar en relèu es que fin finala, l'intercompreneson se bastís mai que mai mercé a de palancas que metèm en plaça entre mantunas lengas. Lo fach de discutir, de constatar de regularitats, de similituds o de diferéncias entre aquelas lengas permet a l'aprenent de poder trapar de solucions dins son repertòri que s'es fach al fial del temps.

L'avèm vist, existisson mantuns mejans per afortir las doas lengas mas per aquò es essencial de far de vai-e-veni entre elas.

A la vista d'aqueste trabalh menat pendent aquesta annada, me semblariá pertinent de botar en plaça un quasèrn de lenga ont poiriam recampar totas las semblanças vistas en classa. Aqueste quasèrn poiriá venir un companh del CP (o quitament de la mairala) al licèu pemetent als escolans de metre a l'escrich las similituds estudiadas e los exemples encontrats. Seria una memòria ambulenta qu'auriá per ròtle d'afortir las lengas.

Dins un movement de contunha, pensi que lo fach de trabalhar tanben amb las lengas presentas dins l'escòla seriá una vertadièra fòrça. Efectivament, dins los establiments sabèm que i a pas qu'una origina sociala. La mixitat de la populacion fa sa riquesa e ne se cal servir. Alavètz, aprèp aver pogut analizar las diferentas lengas parladas al sen de l'escòla, se podriá far un trabalh de

comparason entre las lengas. En efiech, tot lo long d'aqueste escrich ai menada ma reflexion sus doas lengas : l'occitan e lo francés. Sería doncas enriquidor de trabalhar sus las regularitats existentas entre las diferentas lengas de l'escòla. Aital, los escolans se poirán mainar que las palancas bastidas entre l'occitan e lo francés se pòdon tanben tornar trobar entre d'autres lengas. Amb aqueste trabalh, los escolans poiràn aquiesir de «metòds» conscients o inconscients per trapar de similituds entre una lenga A e una lenga B. Aquestes « metòds » lor serviràn tot lo long de lora vida quand seràn a aprene una lenga novèla. Per exemple, per la LV2 (lenga viva 2), obligatòria en 5èna, se prenon espanòl, se poirián aprebre qu'existisson de semblanças amb lo francés e l'occitan puèi que son totas tres de lengas romanicas.

Aital, per permetre als dròlles de se dubrir a las lengas, nos cal, parents, professors, lor balhar l'escasença de ne descobrir mas subretot lor mostrar qu'existisson de fials invisibles que las religan entre elas. Coma lo ditz Geoffrey Willans, per conéisser mas subretot comprene una lenga ne cal comprene mantuna :

« You can never understand one language until you understand at least two. »

« Jamai comprenèm pas realament una lenga abans de ne comprene al mens doas. »

7) Mercejaments :

Dins un primièr temps, vòli mercejar mon director de recèrca, lo sénher Pèire ESCUDÉ, per sa disponibilitat granda e sos conselhs precioses que m'an permés d'anar mai luènh dins ma reflexion.

L'ensenhament dispensat pel Master « MEEF » a l'INSPE de Montalban, foguèt tanben enriquiment. Mercés alavètz als ensenhaires de la formacion e a la documentalista.

Volriái tanben exprimir tota ma gratitud a Baptiste VIALADE e als autres ensenhaires qu'an plan volgut partejar lora experiéncia, cada escambi a permés de noirir mon analisi.

8) Bibliografia e sitografia :

- Bibliografia :

AGAR, Daidièr. *Palancas fichièr autocorrectiu d'entraînement ortografic occitan-frances*. La Poesia, 2002. Portanèlas.

BIJELJAC-BABIC, Ranka. *L'enfant bilingue : de la petite enfance à l'école*. Paris : Odile Jacob, 2017. Linguistique.

BRAÇ, Mirelha et al. *Tot en òc, Diccionari elementari illustrat*. IEO edicions, 2002. Diccionari.

COSTE, Daniel. & PASQUIER, Auguste. *Principes et méthodologie. Langues et Savoirs, Due lingue per sapere. Matériaux pour un apprentissage bilingue à L'école primaire de la Vallée d'Aoste*. Supplément à l'École valdôtaine 14, Assessorat de l'Instruction Publique, Aoste. 1992

DALGALIAN, Gilbert. *Entretien avec le professeur Dalgalian : le point de vue d'un psycho-linguiste*. Entretien realizat per AGAR Didier e ESCUDÉ Pierre. Académie de Toulouse - IUFM Midi-Pyrénées, 2009.

DELASALLE, Dominique. *L'apprentissage des langues à l'école, diversité des pratiques*. Tome 1. Paris ; Budapest ; Kinshasa etc, 2006, cop. 2005. Recherches et innovations sur et pour des enseignants et des formateurs.

DUVERGER, Jean en collaboracion amb MAILLARD, Jean-Pierre. *L'enseignement bilingue aujourd'hui*. Cher : Albin Michel, 1996. Bibliothèque Richaudeau, 191 pages.

ESCODÉ, Pierre, JANIN, Pierre. *Le point sur l'intercompréhension, clé du plurilinguisme*. Paris : CLE International, 2010. Didactique des langues.

ESCODÉ, Pierre. *J'apprends par les langues : Manuel EURO-MANIA : fichier de l'élève*. Toulouse : CRDP Midi-Pyrénées , Toulouse : IUFM, 2008.

HAGEGE, Claude. *L'enfant aux deux langues*. Paris : Odile Jacob, 2005. Psycholinguistique.

MARTINET, André. *Eléments de linguistique générale*. Armand Colin. 2003. Cours.

MOORE, Danièle. *Plurilinguismes et école*. Paris : Didier , copyright 2006. Langues et apprentissage des langues.

TITONE, Renzo. *Revue Reflet*, n°25. 1989.

- Sitografia :

CAIRN.INFO, *L'intercompréhension entre langues romanes, levier d'un dialogue interculturel respectueux de la diversité linguistique*, Gaid Evenou, dans *Hermès, La Revue* 2016/2 (n° 75), pages 68 à 77 (consultat lo 14/04/2019). Disponible sul siti web : <https://www.cairn.info/revue-hermes-la-revue-2016-2-page-68.htm#no1>

CECRL, *Le Cadre Européen Commun de Référence pour les langues - Langue, plurilinguisme*, (consultat lo 07/04/2020). Disponible sul siti web : http://cecrl.natalim33.free.fr/Langue_plurilinguisme.htm.

CNRTL, Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales - MUET. (Consultat lo 07/04/2020). Disponible sul siti web : <https://www.cnrtl.fr/definition/muette>.

Eduscol.education, *Programme du cycle 2 - En vigueur à compter de la rentrée de l'année scolaire 2018-2019*, (consultat lo 10/04/2020). Disponible sul siti web : https://cache.media.eduscol.education.fr/file/programmes_2018/20/0/Cycle_2_programme_consolide_1038200.pdf

Eduscol.education, *Programme du cycle 3 - En vigueur à compter de la rentrée de l'année scolaire 2018-2019*, (consultat lo 10/04/2020). Disponible sul siti web : https://cache.media.eduscol.education.fr/file/programmes_2018/20/2/Cycle_3_programme_consolide_1038202.pdf

ESCUDE, Pierre. *Intégrer les langues au coeur des apprentissages. Politique, économie et didactique de l'intercompréhension*. Passages de Paris 8 (2013), pp. 42-61. (Consultat lo 16/04/2019). Disponible sul siti web : http://www.apebfr.org/passagesdeparis/editione2013/articles/pdf/PP8_Dossie3.pdf.

JAURES, Jean. *Revue de l'Enseignement Primaire*, 15 octobre 1911 (consultat lo 14/04/2019). Disponible sul siti web : <http://www.culture.gouv.fr/content/download/145724/1570556/version/1/file/Intercomprehension-2016.pdf>

OpenEdition, Lengas, *L'intercompréhension : un nouveau souffle pour les langues romanes minoritaires et pour les dialectes ?*, Hugues Sheeren (consultat lo 26/03/2019). Disponible sul siti web : <https://journals.openedition.org/lengas/1060?lang=en>